

Knut Getz Wold

Av Christoffer Kleivset

Knut Getz Wold var i likhet med sin forgjenger sterkt preget av erfaringene fra både 1930-årenes økonomiske krise og den andre verdenskrig. I etterkrigstiden ble det etablert en ny og ambisiøs økonomisk politikk med stort statlig engasjement og sterke mellomstatlige reguleringer. Getz Wold var en sentral bidragsyter i arbeidet med å bygge opp dette. Da han i 1970 tiltrådte som sjefsdirektør i sentralbanken hadde Norge, i likhet med mange andre vestlige land, en lang periode bak seg med jevnt gode økonomiske resultater. Den stabile internasjonale økonomiske utviklingen skulle imidlertid bli brutt i løpet av Getz Wolds sjefsperiode. Dette førte til at elementer av etterkrigstidens økonomisk-politiske styringssystem, på nasjonalt og internasjonalt nivå, gradvis ble avviklet.

Knut Getz Wold ble født i Verdal i Nord-Trøndelag 3. august 1915. Han vokste opp i en middelklassefamilie, faren var distriktslege. Som for mange andre kom den økonomiske krisen i 1930-årene til å gjøre dypt inntrykk på Getz Wold. Det nyetablerte embetsstudiet i sosialøkonomi ble derfor et naturlig valg for en ung mann med ambisjoner om å bidra til en bedre verden. Under studenttiden gjorde han seg bemerket i aviser og tidsskrifter med artikler om sosialpolitikk og planøkonomi – om at staten hadde en større rolle å spille i økonomien. I 1939 fullførte han eksamen med særdeles gode resultater. Samme året ble han tilknyttet professor Ragnar Frisch arbeid med nasjonalregnskap ved Økonomisk institutt og i forbindelse med dette arbeidet startet han høsten 1940 et opphold ved Stockholms Högskola. Etter en stund bestemte han seg imidlertid for å melde seg til tjeneste for den norske eksilregjeringen i London. Her kom han fra 1941 til å jobbe i Finansdepartementet.¹

Erfaringene fra krigen, der de krigførende land hadde flerdoblet industriproduksjonen, var med å forsterke inntrykket av at det var behov for større statlig engasjement i økonomien. Løsningene som ble tilrådd fra den nye sosialøkonomprofesjonen kom i stor grad til å harmonere med kravene fra Arbeiderpartiet. Etter krigen arbeidet Getz Wold først som personlig sekretær for sosialminister Sven Oftedal. I Sosialdepartementet imponerte den unge Getz Wold såpass at han for en kort periode, for å jobbe med folketrygdsaken, innehadde stillingen som statssekretær. Dette til tross for at han ikke hadde partiboka i orden – han hadde

siden studietiden vært aktiv i Venstre.² I 1948 ble Getz Wold hentet til det nyopprettede Handelsdepartementet, som var under ledelse av Erik Brofoss. Her ble han ekspedisjonssjef. Handelsdepartementet hadde særlig stor innflytelse på den økonomiske politikken i årene 1947-51 på grunn av sterke import- og eksportreguleringer.³ Det var i dette departementet, under Brofoss ledelse, at sosialøkonomene først gjorde sitt inntog i det norske styringsverket. Getz Wold kalte departementet en "Brains Trust av yngre sosialøkonomer".⁴ Tidlig i 1950-årene, da man hadde fjernet en del av krigs- og etterkrigsreguleringene, ble det overordnede ansvaret for norsk økonomi tilbakeført til Finansdepartementet. Mange sosialøkonomer fulgte med over, men ikke Getz Wold.⁵ Han ble i Handelsdepartementet og arbeidet med nordisk og internasjonalt økonomisk samarbeid.

I 1958 ble Getz Wold på nytt headhuntet av Erik Brofoss, som nå var sjefsdirektør i Norges Bank. Getz Wold fikk stillingen som nestkommanderende. Også her kom han til å bruke mye tid på internasjonalt økonomisk samarbeid. Ved siden av sine primæroppgaver i Handelsdepartementet og Norges Bank innehadde Getz Wold en rekke andre verv og oppgaver. I årene 1946-58 var han konsulent for Nobelkomiteen. Han satt i 27 år som styremedlem i Dagbladet, fra 1970-74 som styreformann. Fra 1948 til 1970 holdt han radiokronikker i NRK om sosialøkonomiske forhold.

Tidlig i 1960-årene ledet han også arbeidet med å utrede hvorvidt man burde ta i bruk alternative virkemidler i kredittpolitikken. Utvalgets innstilling la grunnlag for Penge- og kredittloven av 1965, en lov som medførte at man avviklet det kredittpolitiske avtalesamarbeidet som var blitt praktisert siden 1955. Norges Bank hadde hatt en betydelig innflytelse i avtalesystemets hovedorgan, Samarbeidsnemnda, som megler mellom staten og finansinstitusjonene. Med den nye loven forsvant mye av denne innflytelsen.⁶ Gjennom det meste av Getz Wolds sjefsperiode, 1970-85, ble den samlede kredittmengden forsøkt lovregulert gjennom bruk av plasseringsplikt og reservekrav.

Da Erik Brofoss i 1970 gav seg som sjefsdirektør var hans nestkommanderende den selvsagte arvtaker. Getz Wold og Brofoss hadde samarbeidet nært siden krigen og hadde utviklet gjensidig tillit og respekt for hverandre. Av temperament var de imidlertid vidt forskjellige. Mens Brofoss kunne være dominerende og brysk var Getz Wold beskjeden og hensynsfull. Brofoss hadde i sin sjefsperiode hatt en betydelig gjennomslagskraft hos de politiske

myndigheter, gjennom sin væremåte og sitt store kontaktnettverk. Getz Wold kom til å ha en mer tilbaketrukket rolle enn sin forgjenger.⁷

I 1970- og 80-årene skjedde det store endringer i internasjonal økonomi. Internasjonalt samarbeid ble viktigere, og Knut Getz Wold var en engasjert, dyktig og veltalende representant for Norge i internasjonale fora. I årene 1971-73 brøt etterkrigstidens valutasamarbeid sammen og i 1973 fikk man en stor oljekrise, som innledet det første alvorlige økonomiske tilbakeslaget i etterkrigstiden. Krisen førte imidlertid i liten grad til proteksjonisme – den bidro i stedet til å akselerere nedbyggingen av grensene mellom de ulike lands økonomi og førte samtidig til at de nasjonale ambisjonene for politisk-økonomisk styring ble svekket. Med generelt rommeligere økonomiske forhold enn tretti år tidligere ble markedskreftene tillatt å spille en større rolle. Under Knut Getz Wolds ledelse var Norges Bank en aktiv bidragsyter til denne nyorienteringen.⁸

Med en sviktende helse trådte Getz Wold etter hvert mer inn i bakgrunnen både i Norges Bank og i forhold til offentligheten. Selv om Getz Wold fortsatte å holde årstalene til han gikk av kom nestformann Hermod Skånland til å fungere som sentralbankens mest synlige talsmann fra omkring 1980. I 1985 ble Getz Wold avløst av Skånland. Getz Wold døde 9. oktober 1987 i Oslo, 72 år gammel.

---

¹ Norsk biografisk leksikon

² Kåre Willoch, tale 19. mars 1985, i forbindelse med Knut Getz Wolds avgang som sjefsdirektør. I *Penger og Kreditt*, "Ekstranummer", april 1985.

³ Einar Lie, *Ambisjon og tradisjon. Finansdepartementets historie 1945-1965*, Universitetsforlaget, 1995: 105.

⁴ Ibid: 147.

⁵ Ibid: 185.

⁶ Ibid: 374-399.

⁷ Per Bang og Jon Petter Holter, *Norges Bank 175 år*, Aschehoug, 1991: 95.

⁸ Kristian Asdahl (formann i Norges Banks Representantskap), tale til Knut Getz Wold 19. Mars 1985. I *Penger og Kreditt*, "Ekstranummer", april 1985.